3. Պարենի առկայություն
AVAILABILITY OF FOOD

Աղյուսակ 3.1.
Table 3.1.

Գյուղատնտեսական հիմնական մշակաբույսերի և բազմամյա տնկարկների տարածություններ, բերքատվություն և համախառն բերք*
Areas, yield and gross production of main agricultural temporary and permanent crops*

	Տարածությունները (հազ. հա) Areas (thousand hectare)					Բերքատվությունը (գ/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
Ցանքային տարածությունը, ընդամենը Sown area, total	**325.2**	**331.8**	**310.2**	**306.0**	**304.5**	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
որից՝ of which															
հացահատիկային և հատիկաընդեղենային մշակաբույսեր grain and legume	206.8	209.6	182.4	176.2	172.8	22.8	19.4	13.3	25.9	24.1	456.9	396.2	212.5	452.5	415.4
որից՝ ցորեն *of which* wheat	128.7	132.0	107.7	99.3	93.1	23.4	20.3	14.6	25.8	24.3	291.6	258.4	146.5	254.2	225.7
կարտոֆիլ potatoes	35.7	34.4	33.0	31.7	34.3	161.5	164.5	163.4	183.3	188.7	576.4	564.2	539.5	583.9	648.6
բանջարաոցային մշակաբույսեր vegetables	22.3	22.5	24.4	25.6	24.2	266.3	289.0	309.8	324.0	321.4	600.8	663.8	780.0	845.3	825.3
բոստանային մշակաբույսեր melons	4.0	3.9	4.0	5.9	5.4	280.2	305.2	335.2	350.6	334.5	112.9	117.8	134.9	206.3	182.2
Պտուղ և հատապտուղ Fruit and berries	34.7	34.9	35.4	38.0	36.7	39.1	104.9	93.9	79.7	101.2	113.7	315.6	286.0	260.2	317.8
Խաղող Grape	14.9	14.9	15.7	15.9	16.8	108.9	119.7	141.2	153.6	128.0	148.9	164.4	201.4	218.9	185.8

*** Այստեղ և հետայսու՝ բերքատվությունը հաշվարկված է հավաքված բերքահավաքի տարածության նկատմամբ:*
Here and hereinafter yield has been calculated compared with the area harvested.

Աղյուսակ 3.2.

Table 3.2.

Հացահատիկային և հատիկաընդեղենային մշակաբույսերի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, մարզերով*

Sown areas, average yield and gross production of grain and legume crops, by marzes*

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (գ/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
ՀՀ ընդամենը **Total in RA**	206767	209590	182406	176213	172838	22.8	19.4	13.3	25.9	24.1	456.9	396.2	212.5	452.5	415.4
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	375	267	232	257	300	30.7	27.5	25.4	36.2	32.4	1.2	0.7	0.6	0.9	1.0
Արագածոտն Aragatsotn	22061	23065	22055	23011	23141	23.3	17.7	13.0	25.5	19.6	51.3	40.8	28.6	58.7	45.2
Արարատ Ararat	12497	12481	9408	6516	5456	36.1	34.3	31.4	39.9	38.6	45.1	42.9	29.5	26.0	21.2
Արմավիր Armavir	18728	18353	12406	8348	8153	33.0	30.2	29.4	34.4	37.5	61.0	55.3	36.4	28.7	30.6
Գեղարքունիք Gegharkunik	43918	45941	42972	42130	42421	21.8	21.0	11.8	27.2	27.1	95.6	96.6	35.0	114.4	114.8
Լոռի Lori	14740	14790	12073	13157	11414	18.6	18.3	11.5	23.2	19.7	25.0	24.9	12.9	27.8	21.8
Կոտայք Kotayk	14900	16577	13163	13146	12996	18.3	14.7	7.1	18.6	15.3	27.1	24.4	9.3	24.3	19.8
Շիրակ Shirak	44399	42022	39935	39263	38553	20.8	13.3	10.6	26.1	23.5	82.1	50.1	36.9	102.5	90.5
Սյունիք Syunik	21121	21508	19423	19933	20390	20.2	15.2	7.2	22.7	22.6	42.7	32.8	12.3	45.2	46.0
Վայոց ձոր Vayots Dzor	3254	3261	2188	1838	2576	15.5	12.2	7.0	12.0	15.1	5.1	3.9	1.1	2.2	3.9
Տավուշ Tavush	10774	11325	8551	8614	7438	19.5	21.2	12.5	26.1	27.8	20.7	23.8	9.9	21.8	20.6

Աղյուսակ 3.3.
Table 3.3.

Ցորենի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, մարզերով*
Sown areas, average yield and gross production of wheat, by marzes*

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (գ/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**128705**	**131975**	**107653**	**99249**	**93116**	**23.4**	**20.3**	**14.6**	**25.8**	**24.3**	**291.6**	**258.4**	**146.5**	**254.2**	**225.7**
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	343	255	212	257	290	31.5	28.2	26.1	36.2	32.9	1.1	0.7	0.6	0.9	1.0
Արագածոտն Aragatsotn	10211	10226	9421	10716	8684	22.6	20.8	14.3	25.6	22.3	23.1	21.3	13.4	27.4	19.3
Արարատ Ararat	11383	11580	8322	5353	4290	35.1	34.6	32.1	40.5	37.0	40	40.1	26.8	21.7	15.9
Արմավիր Armavir	17259	17059	11434	7161	6469	30.3	29.6	28.1	31.1	34.1	51.5	50.4	32.1	22.2	22.0
Գեղարքունիք Gegharkunik	16060	17416	20130	16557	18065	22.3	21.5	12.3	28.1	27.9	35.8	37.5	19.3	46.5	50.4
Լոռի Lori	12294	12145	9382	9670	8023	18.7	18.3	11.6	23.6	18.8	20.8	20.6	10.4	21.2	14.7
Կոտայք Kotayk	10173	12017	7741	8132	7610	19.3	15.0	6.9	19.0	15.5	19.5	18.1	5.3	15.5	11.6
Շիրակ Shirak	26123	26792	22253	23496	21801	23.3	13.9	12.1	26.3	24.2	54.7	32.3	25.5	61.8	52.8
Սյունիք Syunik	15836	15808	12955	13324	12924	20.7	15.6	7.5	22.8	23.0	32.8	24.6	9.3	30.2	29.7
Վայոց ձոր Vayots Dzor	2500	2472	1434	1085	1470	15.5	12.6	6.8	12.6	15.5	3.9	3.0	0.7	1.4	2.3
Տավուշ Tavush	6523	6205	4369	3498	3490	13.0	15.8	7.8	15.9	17.3	8.4	9.8	3.1	5.4	6.0

Աղյուսակ 3.4.
Table 3.4.

Կարտոֆիլի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, մարզերով*
Sown areas, average yield and gross production of potatoes, by marzes*

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (ց /հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**35734**	**34440**	**33045**	**31674**	**34298**	**161.5**	**164.5**	**163.4**	**183.3**	**188.7**	**576.4**	**564.2**	**539.5**	**583.9**	**648.6**
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	83	106	113	67	90	132.5	128.8	101.8	140.9	139.4	1.1	1.4	1.2	0.9	1.3
Արագածոտն Aragatsotn	1960	1894	1851	1855	1703	208.4	214.1	180.8	180.9	199.8	40.8	40.6	33.5	33.6	34.0
Արարատ Ararat	910	844	881	840	1037	279.0	290.9	302.4	306.4	308.5	25.4	24.5	26.6	26.8	32.8
Արմավիր Armavir	1822	1464	1475	1423	1875	313.2	360.8	319.0	353.0	335.7	57.1	52.8	47.1	53.5	63.5
Գեղարքունիք Gegharkunik	15042	15093	15133	15582	15589	169.5	165.0	171.8	174.1	178.3	254.9	249.0	260.0	271.3	278.0
Լոռի Lori	6966	6462	5488	4252	4655	80.0	100.8	79.4	135.5	117.1	55.4	63.9	43.5	57.0	54.5
Կոտայք Kotayk	999	701	773	811	841	219.9	185.5	174.3	224.3	206.1	22.0	12.9	13.5	18.2	17.3
Շիրակ Shirak	3335	3060	2942	3012	4590	180.8	184.6	247.5	225.9	228.5	60.3	56.5	72.5	68.0	104.9
Սյունիք Syunik	1987	1899	1822	1806	1852	163.2	175.1	150.2	173.2	179.8	32.4	33.2	27.4	31.3	33.3
Վայոց ձոր Vayots Dzor	213	233	231	210	214	184.3	171.5	150.3	166.4	164.4	3.9	4.0	3.5	3.5	3.5
Տավուշ Tavush	2417	2684	2336	1816	1852	95.7	94.8	46.6	109.9	137.5	23.1	25.4	10.8	19.8	25.5

Աղյուսակ 3.5.
Table 3.5.

Բանջարանոցային մշակաբույսերի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, մարզերով*
Sown areas, average yield and gross production of vegetable crops, by marzes*

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (գ /հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
ՀՀ ընդամենը Total in RA	22245	22539	24364	25607	24219	266.3	289.0	309.8	324.0	321.4	600.8	663.8	780.0	845.3	825.3
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	539	598	623	578	545	122.7	104.0	112.1	159.1	148.8	6.6	6.2	7.0	9.2	8.1
Արագածոտն Aragatsotn	1101	1015	905	1066	885	176.5	229.6	240.7	250.6	289.9	19.4	23.3	21.8	26.7	25.7
Արարատ Ararat	5661	5769	6215	6815	6021	363.8	359.1	390.5	392.6	401.8	206.5	207.9	253.6	273.2	265.1
Արմավիր Armavir	6917	7234	8321	8723	8453	327.5	367.5	400.6	398.9	397.8	238.5	277.8	348.9	358.9	360.0
Գեղարքունիք Gegharkunik	1603	1743	1948	2068	2080	241.1	278.2	259.5	270.1	271.7	38.7	48.5	50.5	55.9	56.5
Լոռի Lori	1271	1299	1292	1253	1386	123.3	147.6	131.0	205.2	131.1	14.7	19.1	16.4	25.1	18.1
Կոտայք Kotayk	1356	1150	1210	1380	1344	181.4	203.4	148.7	216.2	226.3	24.6	23.4	18.0	29.9	30.4
Շիրակ Shirak	1399	1268	1524	1456	1212	189.5	201.1	239.1	244.7	238.4	25.7	25.5	36.4	35.6	28.9
Սյունիք Syunik	957	896	884	887	929	148.6	189.9	186.8	187.4	192.2	14.2	17.0	16.5	16.6	17.9
Վայոց ձոր Vayots Dzor	461	485	464	462	465	122.7	150.8	118.5	134.8	135.3	5.7	7.3	5.5	6.2	6.3
Տավուշ Tavush	980	1082	978	919	899	65.7	71.9	55.3	87.0	92.4	6.2	7.8	5.4	8.0	8.3

Աղյուսակ 3.6.
Table 3.6.

Բոստանային մշակաբույսերի ցանքատարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, մարզերով*
Sown areas, average yield and gross production of melons, by marzes*

	Ցանքատարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (ց /հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
ՀՀ ընդամենը **Total in RA**	4034	3864	4025	5884	5446	280.2	305.2	335.2	350.6	334.5	112.9	117.8	134.9	206.3	182.2
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	9	4	11	8	12	138.9	250.0	103.6	280.0	245.8	0.1	0.1	0.1	0.2	0.3
Արագածոտն Aragatsotn	144	149	97	215	159	100	130.2	246.8	289.1	377.4	1.5	1.9	2.4	6.2	6.0
Արարատ Ararat	900	869	858	1113	1242	313.2	333.2	382.9	375.9	402.4	28.2	29.0	32.9	41.8	50.0
Արմավիր Armavir	2887	2718	2919	4456	3917	284.8	313.9	336.0	350.9	316.4	82.2	85.3	98.1	156.5	123.9
Գեղարքունիք Gegharkunik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Լոռի Lori	10	9	13	14	7	76.7	64.0	66.2	85.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1
Կոտայք Kotayk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Շիրակ Shirak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Սյունիք Syunik	1	1	1	1	1	238.0	119.0	18.0	20.0	60.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Վայոց ձոր Vayots Dzor	15	18	16	20	18	87.3	150.8	140.3	154.8	172.8	0.2	0.3	0.2	0.3	0.3
Տավուշ Tavush	68	96	110	57	90	108.2	121.6	107.8	213.8	172.4	0.7	1.2	1.2	1.2	1.6

Աղյուսակ 3.7.
Table 3.7.

Պտղի և հատապտղի տարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, մարզերով*
Areas, average yield and gross production of fruit and berries, by marzes*

	Տարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (գ/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**34725**	**34879**	**35403**	**38020**	**36748**	**39.1**	**104.9**	**93.9**	**79.7**	**101.2**	**113.7**	**315.6**	**286.0**	**260.2**	**317.8**
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	1297	1297	1296	1331	1327	6.0	48.3	23.2	30.2	54.7	0.7	5.7	2.7	3.9	7.2
Արագածոտն Aragatsotn	5095	5095	4179	5568	4711	87.6	139.0	128.2	86.1	131.9	40.3	64.0	52.0	45.7	57.5
Արարատ Ararat	6105	6326	7163	7321	7209	45.9	175.1	143.5	99.2	141.1	22.3	91.9	86.8	64.2	91.1
Արմավիր Armavir	7169	7176	7859	8205	7896	20.7	144.6	145.3	97.0	129.1	10.8	80.1	84.4	55.7	68.8
Գեղարքունիք Gegharkunik	1402	1426	1426	1426	1426	79.0	110.9	122.4	161.1	163.6	10.2	15.1	16.7	21.9	22.1
Լոռի Lori	2475	2396	2431	2416	2346	5.5	31.2	21.3	54.3	30.5	1.1	6.3	4.5	11.5	6.2
Կոտայք Kotayk	4088	4073	4023	4238	4284	54.9	44.5	35.1	51.3	69.3	19.8	16.2	12.5	19.1	26.4
Շիրակ Shirak	438	432	375	432	464	59.1	62.3	151.4	70.7	50.4	2.6	2.5	5.0	2.8	2.2
Սյունիք Syunik	2695	2694	2694	2590	2590	1.1	68.7	56.7	83.5	84.8	0.3	16.8	13.9	19.8	20.0
Վայոց ձոր Vayots Dzor	1880	1939	1850	2151	2156	17.4	53.6	24.5	30.0	29.6	2.9	9.5	4.1	5.5	5.6
Տավուշ Tavush	2081	2025	2107	2342	2339	16.2	42.8	18.9	51.2	53.1	2.7	7.5	3.4	10.1	10.7

Աղյուսակ 3.8.
Table 3.8.

Խաղողի տարածություններ, միջին բերքատվություն և համախառն բերք, մարզերով*
Areas, average yield and gross production of grapes, by marzes*

	Տարածությունները (հա) Sown area (hectare)					Բերքատվությունը (գ/հա)** Yield (centner/hectare)**					Համախառն բերքը (հազ.տոննա) Gross production (thousand tons)				
	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008	2004	2005	2006	2007	2008
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**14856**	**14932**	**15746**	**15888**	**16796**	**108.9**	**119.7**	**141.2**	**153.6**	**128.0**	**148.9**	**164.4**	**201.4**	**218.9**	**185.8**
այդ թվում՝ of which															
ք. Երևան Yerevan	637	637	637	612	612	46.0	30.8	45.5	75.8	68.3	2.9	1.9	2.9	4.6	4.2
Արագածոտն Aragatsotn	1846	1846	1762	1637	1934	38.3	54.7	51.2	58.5	53.0	7.0	10.0	8.9	9.5	10.1
Արարատ Ararat	4065	4298	4607	4659	4853	157.7	182.7	182.8	181.5	183.6	56.2	65.7	75.5	80.5	81.3
Արմավիր Armavir	5386	5272	5875	6041	6486	146.3	149.0	196.8	216.2	165.4	71.2	72.6	98.8	105.1	80.1
Գեղարքունիք Gegharkunik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Լոռի Lori	65	65	64	64	64	10.0	19.1	60.1	81.5	29.9	0.0	0.1	0.4	0.5	0.2
Կոտայք Kotayk	494	458	424	408	393	20.4	24.6	19.9	13.0	4.7	1.0	1.1	0.8	0.5	0.2
Շիրակ Shirak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Սյունիք Syunik	185	185	185	184	184	13.5	51.9	49.3	70.0	54.7	0.3	0.9	0.9	1.3	1.0
Վայոց ձոր Vayots Dzor	849	852	873	936	925	46.1	48.0	40.0	43.0	32.5	3.2	3.5	2.9	3.2	2.4
Տավուշ Tavush	1329	1319	1319	1347	1345	53.6	65.1	78.0	104.3	48.0	7.1	8.6	10.3	13.7	6.3

Ծանոթություն՝ 2007թ. հանրապետության ոռոգելի հողատարածքներում գերխոնավ հողերի մակերեսը միջին վեգետացիոն շրջանում կազմել է 18.7 հազ. հա, այդ թվում՝ Արարատյան հարթավայրում՝ 17.0 հազ. հա:
Notice: In 2007 the area with higher dampness in average vegetative period in irrigated lands of republic comprised 18.7 thousand hectare, including 17.0 thousand hectare in Ararat valley.

Գյուղատնտեսական արտադրանքի արդյունավետությունը մեծապես կախված է բույսերի պաշտպանության միջոցառումներից, որոնց արդյունքների գնահատման ցուցանիշներից են հանդիսանում՝ մորեխների և մկնանման կրծողների զանգվածային բազմացումն ու տարածվածությունը, մկնանման կրծողների բների քանակն ու մորեխների առկայությունն ըստ հողատեսքերի:
Efficiency of agricultural product mostly depends on the plant protection measures, which are estimated by the indicators such as mass reproduction and occurrence of locusts and rodents, the number of rodents' holes and the availability of locusts by types of land.

Աղյուսակ 3.9.
Table 3.9.

Մորեխների և մկնանման կրծողների զանգվածային բազմացումն ու տարածվածությունն ըստ մարզերի և հետազոտված հողատեսքերի, 2007թ.
Mass reproduction and occurrence of locusts and rodents by marzes and observed types of land, 2007

հա
hectare

	Ընդամենը տարածք Total area	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		*այդ թվում՝* ըստ հողատեսքերի *including* by types of land														
				վարելահող arable land			բազմամյա տնկարկներ perennial seedling			խոտհարքներ hayfield			արոտավայրեր pasture			անօգտագործելի հողեր unusable land		
				ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with	
		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
ՀՀ ընդամենը Total in RA	207446	29790	177656	93122	11124	81998	22910	2629	20281	58521	10404	48117	25042	4703	20339	7851	930	6921
ք. Երևան Yerevan	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Արագածոտն Aragatsotn	16558	2967	13591	8977	1311	7666	2451	245	2206	2808	728	2080	1877	623	1254	445	60	385
Արարատ Ararat	17776	2918	14858	9256	1187	8069	6027	727	5300	1700	767	933	683	217	466	110	20	90
Արմավիր Armavir	16575	1966	14609	5055	699	4356	8117	659	7458	2652	339	2313	108	15	93	643	254	389
Գեղարքունիք Gegharkunik	32655	5505	27150	14183	2187	11996	240	-	240	9901	2463	7438	6833	664	6169	1498	191	1307
Լոռի Lori	42507	3955	38552	17630	395	17235	280	-	280	20862	3220	17642	2225	340	1885	1510	-	1510

Աղյուսակ 3.9.-ի շարունակություն
Table 3.9. continuation

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Կոտայք Kotayk	18923	4556	14367	10692	2217	8475	2658	748	1910	4341	1166	3175	1105	405	700	127	20	107
Շիրակ Shirak	24879	3901	20978	12295	1319	10976	-	-	-	6456	864	5592	5476	1565	3911	652	153	499
Սյունիք Syunik	17869	2131	15738	8306	1159	7147	25	-	25	3925	227	3698	3865	573	3292	1748	172	1576
Վայոց ձոր Vayots Dzor	8369	1145	7224	1997	260	1737	1310	175	1135	3065	500	2565	1657	200	1457	340	10	330
Տավուշ Tavush	11335	746	10589	4731	390	4341	1802	75	1727	2811	130	2681	1213	101	1112	778	50	728

Ծանոթություն՝ Նախկինում մորեխներով չվարակված տարածքներում հասուն մորեխների հոտեր չեն հայտնաբերվել:
Notice: Mature locusts flocks have not been detected in the areas not being infected previously with locusts.

Աղյուսակ 3.10.
Table 3.10.

Մորեխների և մկնանման կրծողների զանգվածային բազմացումն ու տարածվածությունն ըստ մարզերի և հետազոտված հողատեսքերի, 2008թ.
Mass reproduction and occurrence of locusts and rodents by marzes and observed types of land, 2008

հա
hectare

	Ընդամենը տարածք Total area	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		*այդ թվում՝* ըստ հողատեսքերի *including* by types of land														
				վարելահող arable land			բազմամյա տնկարկներ perennial seedling			խոտհարքներ hayfield			արոտավայրեր pasture			անօգտագործելի հողեր unusable land		
				ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with		ընդամենը total	*որոնցից՝* վարակված են *of which* infected with	
		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents		մորեխներով locusts	մկնանման կրծողներով rodents
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
ՀՀ ընդամենը Total in RA	198460	33437	165023	91108	12908	78200	20372	3168	17204	56269	12249	44020	23114	4083	19031	7597	1029	6568
ք. Երևան Yerevan	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Աղյուսակ 3.10.-ի շարունակություն
Table 3.10. continuation

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Արագածոտն Aragatsotn	22078	2835	19243	12041	1055	10986	1990	195	1795	3621	1035	2586	4060	505	3555	366	45	321
Արարատ Ararat	13627	1850	11777	5702	587	5115	3645	519	3126	2825	608	2217	1186	136	1050	269	-	269
Արմավիր Armavir	17544	3806	13738	5528	1431	4097	7623	1389	6234	3096	569	2527	637	205	432	660	212	448
Գեղարքունիք Gegharkunik	21205	2230	18975	8640	230	8410	205	-	205	6688	1420	5268	4329	580	3749	1343	-	1343
Լոռի Lori	35410	3538	31872	16864	255	16609	274	120	154	16513	2913	13600	329	160	169	1430	90	1340
Կոտայք Kotayk	18983	6413	12570	9400	2855	6545	2975	605	2370	5765	2613	3152	820	340	480	23	-	23
Շիրակ Shirak	24758	7101	17657	16134	3838	12296	-	-	-	5189	1537	3652	3030	1426	1604	405	300	105
Սյունիք Syunik	16386	2617	13769	7273	1014	6259	19	-	19	3621	650	2971	4020	571	3449	1453	382	1071
Վայոց ձոր Vayots Dzor	13106	1565	11541	3890	795	3095	984	110	874	5097	500	4597	2395	160	2235	740	-	740
Տավուշ Tavush	15363	1482	13881	5636	848	4788	2657	230	2427	3854	404	3450	2308	-	2308	908	-	908

Աղյուսակ 3.11.
Table 3.11.

Մկնանման կրծողների բների քանակը դրանց դեմ պայքարի միջոցառումների իրականացումից առաջ և հետո, ըստ մարզերի և հողատեսքերի, 2007թ.
Number of rodents' holes as a result of conducting the combating measures by marzes and types of land, 2007

	Մկնանման կրծողներով վարակված տարածքը, ընդամենը, հա Areas infected with rodents, total, hectare	Ըստ հողատեսքերի մկնանման կրծողների գործող բների քանակը 1 հեկտարում, հատ Rodents functioning holes per hectare by types of land, unit									
		վարելահող arable land		բազմամյա տնկարկներ perennial seedling		խոտհարքներ hayfield		արոտավայրեր pasture		աննպատակ հողեր unusable land	
		պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ՀՀ ընդամենը Total in RA	177656	853	89	950	99	988	105	1009	107	1260	132
ք. Երևան Yerevan	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Արագածոտն Aragatsotn	13591	76	8	216	22	165	17	134	14	254	26
Արարատ Ararat	14858	58	6	56	6	43	5	37	4	110	12
Արմավիր Armavir	14609	59	6	154	16	85	9	131	14	79	8
Գեղարքունիք Gegharkunik	27150	97	10	98	10	112	12	123	13	148	15
Լոռի Lori	38552	174	18	160	17	167	17	151	16	146	15
Կոտայք Kotayk	14367	57	6	48	5	56	6	46	5	115	12
Շիրակ Shirak	20978	100	10	-	-	112	12	120	13	131	14
Սյունիք Syunik	15738	94	10	96	10	91	10	96	10	120	13
Վայոց ձոր Vayots Dzor	7224	52	6	48	5	71	8	72	8	42	5
Տավուշ Tavush	10589	86	9	74	8	86	9	99	10	115	12

Աղյուսակ 3.12.
Table 3.12.

Մկնանման կրծողների բների քանակը դրանց դեմ պայքարի միջոցառումների իրականացումից առաջ և հետո, ըստ մարզերի և հողատեսքերի, 2008թ.
Number of rodents' holes as a result of conducting the combating measures by marzes and types of land, 2008

	Մկնանման կրծողներով վարակված տարածքը, ընդամենը, հա Areas infected with rodents, total, hectare	Ըստ հողատեսքերի մկնանման կրծողների գործող բների քանակը 1 հեկտարում, հատ Rodents functioning holes per hectare by types of land, unit									
		վարելահող arable land		բազմամյա տնկարկներ perennial seedling		խոտհարքեր hayfield		արոտավայրեր pasture		աննպատակ հողեր unusable land	
		պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**165023**	**1292**	**131**	**757**	**67**	**871**	**82**	**175**	**16**	**269**	**23**
ք. Երևան Yerevan	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Արագածոտն Aragatsotn	19243	120	13	360	33	170	18	-	-	-	-
Արարատ Ararat	11777	27	2	48	3	-	-	-	-	-	-
Արմավիր Armavir	13738	66	7	72	8	65	7	-	-	-	-
Գեղարքունիք Gegharkunik	18975	185	19	-	-	160	14	-	-	60	6
Լոռի Lori	31872	210	19	-	-	209	18	-	-	-	-
Կոտայք Kotayk	12570	108	14	277	23	107	10	-	-	209	17
Շիրակ Shirak	17657	181	21	-	-	-	-	-	-	-	-
Սյունիք Syunik	13769	135	13	-	-	160	15	-	-	-	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	11541	105	10	-	-	-	-	175	16	-	-
Տավուշ Tavush	13881	155	13	-	-	-	-	-	-	-	-

Աղյուսակ 3.13.
Table 3.13.

Մորեխների առկայությունը դրանց դեմ պայքարի միջոցառումների իրականացումից առաջ և հետո, ըստ մարզերի և հողատեսքերի, 2007թ.[1]
Availability of locusts as a result of conducting the combating measures by marzes and types of land, 2007[1]

	Մորեխներով վարակված տարածքը, *ընդամենը,* հա Areas infected with locusts, *total*, hectare	Ըստ հողատեսքերի մորեխների առկայությունը 1 քառ.մետր, հատ Availability of locusts per square meter by types of land, unit										Միջոցառումների միջին արդյունավետությունը, % Average effectiveness, %
		վարելահող arable land		բազմամյա տնկարկներ perennial seedling		խոտհարքեր hayfield		արոտավայրեր pasture		անօգտագործելի հողեր unusable land		
		պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**29790**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**
ք. Երևան Yerevan	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Արագածոտն Aragatsotn	2967	16	2	2	-	19	2	17	2	24	2	85.5
Արարատ Ararat	2918	13	1	13	1	12	1	3	-	1	-	86.6
Արմավիր Armavir	1966	12	1	12	1	2	-	3	-	2	-	90.0
Գեղարքունիք Gegharkunik	5505	17	1	-	-	19	2	17	2	3	-	91.0
Լոռի Lori	3955	4	-	-	-	3	-	4	-	-	-	-
Կոտայք Kotayk	4556	3	-	2	-	2	-	3	-	-	-	-
Շիրակ Shirak	3901	19	2	-	-	22	3	18	2	3	-	87.5
Սյունիք Syunik	2131	14	2	-	-	13	1	16	2	3	-	88.7
Վայոց ձոր Vayots Dzor	1145	15	2	-	-	12	1	12	1	1	-	86.0
Տավուշ Tavush	746	2	-	1	-	2	-	1	-	1	-	-

[1] *1 քառակուսի մետրի վրա մինչև 7 վնասակար (իտալական) մորեխների առկայության դեպքում պայքարի միջոցառումների իրականացում չի նախատեսվում:*
It's not foreseen to conduct combating measures in presence of up to7 harmful (Italian) locusts per 1 square meter.

Աղյուսակ 3.14.
Table 3.14.

Մորեխների առկայությունը դրանց դեմ պայքարի միջոցառումների իրականացումից առաջ և հետո ըստ մարզերի և հողատեսքերի, 2008թ.[1]
Availability of locusts as a result of conducting the combating measures by marzes and types of land, 2008[1]

	Մորեխներով վարակված տարածքը, *ընդամենը,* հա Areas infected with locusts, *total*, hectare	Ըստ հողատեսքերի մորեխների առկայությունը 1 քառ.մետր, հատ Availability of locusts per square meter by types of land, unit										Միջոցառումների միջին արդյունավետությունը, % Average effectiveness, %
		վարելահող arable land		բազմամյա տնկարկներ perennial seedling		խոտհարքեր hayfield		արոտավայրեր pasture		անօգտագործելի հողեր unusable land		
		պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	պայքարից առաջ before combating	պայքարից հետո after combating	
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**33437**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**	**x**
ք. Երևան Yerevan	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Արագածոտն Aragatsotn	2835	5	-	-	-	23	3	20	2	-	-	87.0
Արարատ Ararat	1850	18	2	20	2	21	3	-	-	-	-	86.0
Արմավիր Armavir	3806	16	2	18	2	19	2	17	2	18	2	89.0
Գեղարքունիք Gegharkunik	2230	-	-	-	-	19	2	19	2	5	1	87.0
Լոռի Lori	3538	5	1	-	-	46	8	5	1	4	-	86.0
Կոտայք Kotayk	6413	6	-	4	-	24	3	-	-	-	-	87.0
Շիրակ Shirak	7101	20	1	-	-	21	1	-	-	-	-	95.0
Սյունիք Syunik	2617	3	-	-	-	4	-	4	-	3	-	-
Վայոց ձոր Vayots Dzor	1565	35	4	-	-	33	4	23	3	-	-	87.0
Տավուշ Tavush	1482	1	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-

[1] *1 քառակուսի մետրի վրա մինչև 7 վնասակար (իտալական) մորեխների առկայության դեպքում պայքարի միջոցառումների իրականացում չի նախատեսվում:*
It's not foreseen to conduct combating measures in presence of up to7 harmful (Italian) locusts per 1 square meter.

Ագրոօդերևութաբանական տեղեկատվություն
(2008թ. հոկտեմբեր-դեկտեմբեր)

Հոկտեմբերին օդի միջին ամսական ջերմաստիճանը հանրապետության շրջանների մեծ մասում եղել է նորմայից բարձր 1 աստիճանով: Ամսվա առավելագույն ջերմաստիճանը դիտվել է հոկտեմբերի 6-7-ը և 14-16-ն ընկած ժամանակահատվածներում. Սյունիքի հովիտներում՝ +25…+30, Արարատյան դաշտում և Տավուշում՝ +24…+28, Սյունիքի նախալեռներում և Լոռում՝ +20…+25, լեռնային շրջաններում՝ +18...+23 աստիճան: Ամենացածր ջերմաստիճանը դիտվել է հոկտեմբերի 2-3-ը, 10-11-ը, 18-21-ը, և 29-31-ն ընկած ժամանակահատվածներում. լեռնային շրջաններում գրանցվել է -3…+2, Լոռում՝ 0…+5, Արարատյան դաշտում և Սյունիքի նախալեռներում՝ +4…+7, Տավուշում՝ +3…+8, Սյունիքի հովիտներում՝ +4…+9 աստիճան:

Ամսական տեղումների քանակը հանրապետության շրջանների մեծ մասում եղել է նորմայից ցածր. Արարատյան դաշտում կազմել է նորմայի 15-35%-ը, լեռնային շրջաններում՝ 20-50%, Տավուշում՝ 50-60%, Սյունիքում՝ 50-90%, Լոռում՝ 50-100%:

Հոկտեմբերին եղանակային պայմանները հիմնականում նպաստավոր էին բերքահավաքի և աշնանացանի համար: Վերջին տասնօրյակում դիտված տեղումները բարձրացրեցին հողի խոնավության պաշարները՝ բարելավելով ցանքի և ծլման պայմանները:

Նոյեմբերին օդի ամսական միջին ջերմաստիճանը հանրապետության շրջանների մեծ մասում եղել է նորմայից բարձր 1 աստիճանով: Ամսվա առավելագույն ջերմաստիճանը դիտվել է նոյեմբերի առաջին տասնօրյակում և 23-25-ն ընկած ժամանակահատվածում. Տավուշում և Սյունիքի հովիտներում՝ +17…+22, Արարատյան դաշտում և Սյունիքի նախալեռներում՝ +14…+19, Լոռում՝ +12…+17, լեռնային շրջաններում՝ +8…+13 աստիճան: Նվազագույն ջերմաստիճանը դիտվել է նոյեմբերի 9-16-ն ընկած ժամանակահատվածում. լեռնային շրջաններում և Լոռում՝ -4...-9, Տավուշում, Արարատյան դաշտում և Սյունիքի նախալեռներում՝ -4…+1, Սյունիքի հովիտներում՝-1…+4 աստիճան:

Նոյեմբերին ամսական տեղումների քանակը շրջանների մեծ մասում եղել է նորմայից ցածր. Լոռում և Տավուշում կազմել է նորմայի 5-25%-ը, Սյունիքի հովիտներում և Արարատյան դաշտում՝ 5-35%, լեռնային շրջաններում՝ 20-40%, Արագածոտնի և Սյունիքի նախալեռներում՝ 20-56%:

Նոյեմբերին եղանակային պայմանները նպաստավոր էին գյուղատնտեսական աշխատանքների, այդ թվում աշնանացանի կատարման համար: Առաջին տասնօրյակի ընթացքում լեռնային շրջաններում աշնանացանն անցավ ձմեռային հանգստի, որոշ տնտեսություններում այն անցավ ձմեռման թփակալած, իսկ առանձին շրջաններում՝ թերզարգացած վիճակում:

Դեկտեմբերին օդի միջին ամսական ջերմաստիճանը հանրապետության շրջանների մեծ մասում եղել է նորմայից ցածր 1 աստիճանով: Ամսվա առավելագույն ջերմաստիճանը շրջանների մեծ մասում դիտվել է դեկտեմբերի 1-ին և 5-8-ն ընկած ժամանակահատվածում. Տավուշում և Լոռում՝ +13…+18, Սյունիքի հովիտներում՝ +11…+16, լեռնային շրջաններում, Արարատյան դաշտում և Սյունիքի նախալեռներում՝ +9…+14: Ամենացածր ջերմաստիճանը շրջանների մեծ մասում գրանցվել է դեկտեմբերի 12-20-ն ընկած ժամանակահատվածում և 28-ին. լեռնային շրջաններում՝ -16…-21, Լոռում, Տավուշում և Սյունիքի նախալեռներում՝ -10…-15, Արարատյան դաշտում՝ -7…-12, Սյունիքի հովիտներում՝ -3…-8 աստիճան:

Ամսական տեղումների քանակը հանրապետության շրջանների մեծ մասում եղել է նորմային մոտ և բարձր: Գեղարքունիքում այն կազմել է նորմայի 150-190%-ը, Սյունիքի հովիտներում՝ 150-165%, Սյունիքի նախալեռներում՝ 100-140%, Լոռում և Տավուշում՝ 70-130%, լեռնային շրջաններում՝ 70-100%, Արարատյան դաշտում՝ 50-120% և Շիրակում՝ 40-90%: Դեկտեմբերի 10-11-ը, 15-17-ը, 21-25-ը և 29-31-ն ընկած ժամանակահատվածներում շրջանների մեծ մասում դիտվել է ձյուն:

Դեկտեմբերին եղանակային պայմանները նպաստավոր էին աշնանացան ցորենի ձմեռման համար:

Agro – meteorological information
(October – December 2008)

The average monthly air temperature in October was over the norm by 1 degree in the most of regions. The maximal temperature was observed on 6-7 and 14-16 of October: in Syunik valleys it was +25…+30, in Ararat valley and Tavush +24…+28, in submountain regions of Syunik and Lori +20…+25, in mountain regions +18…+23 degrees. The minimal temperature was observed on 2-3, 10-11, 18-21 and 29-31 of October: in mountain regions it was -3…+2, in Lori 0…+5, in Ararat valley and submountain regions of Syunik +4…+7, in Tavush +3…+8, in Syunik valleys +4…+9 degress.

The amount of monthly precipitation was low the norm and made up 15-35% of norm in Ararat valley, 20-50% in mountain regions, 50-60% in Tavush, 50-90% in Syunik, 50-100% in Lori.

In October the weather conditions were mostly favorable for harvesting and winter crops. On the ending decade as a result of precipitation the humidity of the ground rose and created better condition for the grain seeding.

The average monthly air temperature in November was over the norm by 1 degree in most of the regions of the Republic. The maximal temperature was observed on the first decade and 23-25 of November. In Tavush and Syunik valleys it was +17…+22, in Ararat valley and submountain regions of Syunik +14…+19, in Lori +12…+17, in mountain regions +8…+13 degrees. The minimal temperature was observed 9-16 of November: in mountain regions and Lori it was -4…-9, in Tavush, Ararat valley and submountain regions of Syunik -4…+1, in Syunik valleys -1…+4 degrees.

The amount of monthly precipitation was low the norm and made up 5-25% of norm in Lori and Tavush, 5-35% in Syunik valleys and Ararat valley, 20-40% in mountain regions, 20-56% in Aragatsotn and submountain regions of Syunik.

In November the weather conditions were favorable for implementation of agricultural activites, including for winter crops. During the first decade in mountain regions wintering crops passed in winter resting period, in several farms it passed in bushing stage, in some places-in leafing stage.

The average monthly air temperature in December was low the norm by 1 degree in the most of regions of the Republic. The maximal temperature in several regions of the Republic was observed on 1 and 5-8 of December: in Tavush and Lori it was +13…+18, in Syunik valleys +11…+16, in mountain regions, in Ararat valley and submountain regions of Syunik +9…+14 degrees. The minimal temperature was recorded on 12-20 and 28 of December: in mountain regions it was -16…-21, in Lori, Tavush and submountain regions of Syunik -10…-15, in Ararat valley -7…-12, in Syunik valleys -3…-8 degrees.

In Decemer observed precipitation was nearly within the norm and over in the most of regions of the Republic and made up 150-190% in Gegharkuni, 150-165% in Syunik valleys, 100-140% in submountain regions of Syunik, 70-130% in Lori and Tavush, 70-100% in mountain regions, 50-120% in Ararat valley, 40-90% in Shirak. On 10-11, 15-17, 21-25 and 29-31 of December in most regions of the Republic precipitations were observed as a snow.

In December weather conditions were favorably for wintering of winter crops.

Աղյուսակ 3.15.
Table 3.15.

Խոշոր եղջերավոր անասունների գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, մարզերով*
Number of cattles as of January 1, by marzes*

գլուխ
head

	2004	2005	2006	2007	2008	2009[1]
ՀՀ ընդամենը **Total in RA**	565844	573260	592067	620197	629146	...
այդ թվում՝ *of which*						
ք. Երևան Yerevan	2588	3353	3455	3134	3184	...
Արագածոտն Aragatsotn	66502	67612	72220	73966	74421	...
Արարատ Ararat	45656	43102	43123	43646	43881	...
Արմավիր Armavir	39311	40728	42519	47778	49280	...
Գեղարքունիք Gegharkunik	104018	100776	102789	111484	111357	...
Լոռի Lori	64102	65967	71168	73611	73753	...
Կոտայք Kotayk	53763	55759	57384	58667	59083	...
Շիրակ Shirak	84344	88982	90818	96192	104558	...
Սյունիք Syunik	49509	49889	51131	53319	53427	...
Վայոց ձոր Vayots Dzor	20418	20895	20499	20689	18408	...
Տավուշ Tavush	35633	36197	36961	37710	37794	...

[1] *Տվյալները կամփոփվեն ս.թ. մարտին:*
The data will be summarized in March of this year.

Աղյուսակ 3.16.
Table 3.16.

Կովերի գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, մարզերով*
Number of cows as of January 1, by marzes*

գլուխ
head

	2004	2005	2006	2007	2008	2009[1]
ՀՀ ընդամենը **Total in RA**	290995	290069	297060	307089	310610	...
այդ թվում՝ *of which*						
ք. Երևան Yerevan	1658	2084	2200	1854	1869	...
Արագածոտն Aragatsotn	35251	34879	37758	36994	37206	...
Արարատ Ararat	21524	19826	20089	18931	19086	...
Արմավիր Armavir	18450	18239	18867	20533	21133	...
Գեղարքունիք Gegharkunik	52775	51291	53047	57730	59863	...
Լոռի Lori	35131	34759	36905	37650	39114	...
Կոտայք Kotayk	28932	28985	29747	30814	28499	...
Շիրակ Shirak	43368	45916	43940	46517	49120	...
Սյունիք Syunik	25129	25270	25522	26345	26507	...
Վայոց ձոր Vayots Dzor	10281	10129	10131	10394	8818	...
Տավուշ Tavush	18496	18691	18854	19327	19395	...

[1] *Տվյալները կամփոփվեն ս.թ. մարտին:*
The data will be summarized in March of this year.

Աղյուսակ 3.17.
Table 3.17.

Խոզերի գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, մարզերով*
Number of pigs as of January 1, by marzes

գլուխ
head

	2004	2005	2006	2007	2008	2009[1]
ՀՀ ընդամենը **Total in RA**	85393	89082	137508	152791	86710	...
այդ թվում՝ *of which*						
ք. Երևան Yerevan	2094	2342	3520	3516	3249	...
Արագածոտն Aragatsotn	4048	3765	8184	9942	6617	...
Արարատ Ararat	9021	8733	14626	16269	14708	...
Արմավիր Armavir	9289	9490	16933	17661	13597	...
Գեղարքունիք Gegharkunik	6512	6005	9563	13164	7629	...
Լոռի Lori	10398	10750	16886	16434	5579	...
Կոտայք Kotayk	9828	11389	19978	21136	12862	...
Շիրակ Shirak	11042	11857	12821	14215	9173	...
Սյունիք Syunik	4202	4450	7533	9626	4348	...
Վայոց ձոր Vayots Dzor	570	782	1406	1841	1076	...
Տավուշ Tavush	18389	19519	26058	28987	7872	...

[1] *Տվյալները կամփոփվեն ս.թ. մարտին:*
The data will be summarized in March of this year.

Աղյուսակ 3.18.
Table 3.18.

Ոչխարների և այծերի գլխաքանակը հունվարի 1-ի դրությամբ, մարզերով*
Number of sheep and goats as of January 1, by marzes*

գլուխ
head

	2004	2005	2006	2007	2008	2009[1]
ՀՀ ընդամենը **Total in RA**	**628475**	**603252**	**591566**	**632894**	**637101**	...
այդ թվում՝ *of which*						
ք. Երևան Yerevan	3900	3408	3562	4204	4637	...
Արագածոտն Aragatsotn	90122	87587	93224	94666	93372	...
Արարատ Ararat	83621	76554	67998	71320	71852	...
Արմավիր Armavir	44807	49724	47815	63994	64625	...
Գեղարքունիք Gegharkunik	105178	99719	99991	106332	105779	...
Լոռի Lori	43388	41535	41415	38778	40277	...
Կոտայք Kotayk	64450	59893	56176	55019	58426	...
Շիրակ Shirak	74373	72604	74805	85016	86105	...
Սյունիք Syunik	62991	60786	58126	60330	67282	...
Վայոց ձոր Vayots Dzor	29073	26765	23293	28561	19661	...
Տավուշ Tavush	26572	24677	25161	24674	25085	...

[1] *Տվյալները կամփոփվեն ս.թ. մարտին:*
The data will be summarized in March of this year.

Աղյուսակ 3.19.
Table 3.19.

Անասունների գլխաքանակն ըստ վարակիչ հիվանդությունների, մարզերով, 2007թ.
Livestock by infectious diseases in marzes, 2007

գլուխ
head

	ՀՀ, ընդամենը RA, total	*այդ թվում՝* ըստ մարզերի *of which* by marzes										
		ք. Երևան Yerevan	Արագածոտն Aragatsotn	Արարատ Ararat	Արմավիր Armavir	Գեղարքունիք Gegharkunik	Լոռի Lori	Կոտայք Kotayk	Շիրակ Shirak	Սյունիք Syunik	Վայոց ձոր Vayots Dzor	Տավուշ Tavush
Խոշոր եղջերավոր անասուններ **Cattle**												
սիբիրախտ anthrax	3	x	2	x	x	1	x	x	x	x	x	x
բրուցելյոզ brucellosis	1217	x	216	55	83	221	91	15	33	458	45	x
տուբերկուլյոզ tuberculosis	10	x	x	3	x	x	x	x	x	2	5	x
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
խշխշան պալար carbuncle emphysematous	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ոչխարներ և այծեր **Sheep and goats**												
սիբիրախտ anthrax	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
բրուցելյոզ brucellosis	1486	x	618	218	255	83	x	20	127	118	47	x
տուբերկուլյոզ tuberculosis	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Աղյուսակ 3.19.-ի շարունակություն
Table 3.19. continuation

	ՀՀ, ընդամենը RA, total	*այդ թվում՝* ըստ մարզերի *of which* **by marzes**										
		ք. Երևան Yerevan	**Արագածոտն Aragatsotn**	**Արարատ Ararat**	**Արմավիր Armavir**	**Գեղարքունիք Gegharkunik**	**Լոռի Lori**	**Կոտայք Kotayk**	**Շիրակ Shirak**	**Սյունիք Syunik**	**Վայոց ձոր Vayots Dzor**	**Տավուշ Tavush**
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Խոզեր **Pigs**												
սիբիրախտ anthrax	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
բրուցելյոզ brucellosis	2	x	1	1	x	x	x	x	x	x	x	x
տուբերկուլյոզ tuberculosis	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
ժանտախտ plague	6841	155	x	199	74	262	2213	190	x	x	x	3748
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ձիեր **Horses**												
սիբիրախտ anthrax	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
բրուցելյոզ brucellosis	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
տուբերկուլյոզ tuberculosis	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Աղյուսակ 3.20.
Table 3.20.

Անասունների գլխաքանակն ըստ վարակիչ հիվանդությունների, մարզերով, 2008թ.
Livestock by infectious diseases in marzes, 2008

գլուխ
head

	ՀՀ, ընդամենը RA, total	*այդ թվում՝* ըստ մարզերի *of which* **by marzes**										
		ք. Երևան Yerevan	Արագածոտն Aragatsotn	Արարատ Ararat	Արմավիր Armavir	Գեղարքունիք Gegharkunik	Լոռի Lori	Կոտայք Kotayk	Շիրակ Shirak	Սյունիք Syunik	Վայոց ձոր Vayots Dzor	Տավուշ Tavush
Խոշոր եղջերավոր անասուններ **Cattle**												
սիբիրախտ anthrax	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
բրուցելյոզ brucellosis	1618	9	281	104	29	289	161	83	263	335	64	x
տուբերկուլյոզ tuberculosis	9	x	x	x	x	x	x	x	x	2	7	x
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
խշխշան պալար carbuncle emphysematous	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ոչխարներ և այծեր **Sheep and goats**												
սիբիրախտ anthrax	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
բրուցելյոզ brucellosis	2742	x	1238	363	230	144	1	58	272	368	68	x
տուբերկուլյոզ tuberculosis	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Աղյուսակ 3.20.-ի շարունակություն
Table 3.20. continuation

	ՀՀ, ընդամենը RA, total	*այդ թվում՝* ըստ մարզերի *of which* **by marzes**										
		ք. Երևան Yerevan	**Արագածոտն Aragatsotn**	**Արարատ Ararat**	**Արմավիր Armavir**	**Գեղարքունիք Gegharkunik**	**Լոռի Lori**	**Կոտայք Kotayk**	**Շիրակ Shirak**	**Սյունիք Syunik**	**Վայոց ձոր Vayots Dzor**	**Տավուշ Tavush**
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Խոզեր **Pigs**												
սիբիրախտ anthrax	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
բրուցելյոզ brucellosis	4	x	x	x	x	x	x	4	x	x	x	x
տուբերկուլյոզ tuberculosis	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
ժանտախտ plague	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ձիեր **Horses**												
սիբիրախտ anthrax	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
բրուցելյոզ brucellosis	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
տուբերկուլյոզ tuberculosis	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ա, Օ և Ասիա դաբաղ A, O and Asia murrain	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Աղյուսակ 3.21.
Table 3.21.

Կենդանական ծագման գյուղատնտեսական մթերքի արտադրություն, մարզերով
Livestock production by marzes

	Իրացվել է անասուն և թռչուն սպանդի համար (կենդանի քաշով, հազ. տոննա[1]) Livestock and poultry were sold for slaughter (live weight thousand tons[1])								
	2004	2005	2006	2007	2008	2008			
						I եռ. / qrtr	II եռ. / qrtr	III եռ. / qrtr	IV եռ. / qrtr
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**94.6**	**99.1**	**117.1**	**122.2**	**125.9**	**20.5**	**26.9**	**34.9**	**43.6**
ք. Երևան Yerevan	0.4	0.5	0.6	1.0	0.7	0.1	0.1	0.2	0.3
Արագածոտն Aragatsotn	10.3	10.8	13.0	13.3	13.7	2.2	2.8	3.8	4.9
Արարատ Ararat	8.4	8.8	10.6	10.8	11.1	1.8	2.3	3.1	3.9
Արմավիր Armavir	10.0	10.9	11.1	11.7	11.9	2.1	2.5	3.4	3.9
Գեղարքունիք Gegharkunik	14.9	15.7	18.7	19.1	19.7	3.1	4.1	5.5	7.0
Լոռի Lori	9.5	9.9	11.9	12.6	12.5	2.0	2.6	3.5	4.4
Կոտայք Kotayk	9.8	10.0	12.3	14.0	15.6	2.8	3.8	4.1	4.9
Շիրակ Shirak	13.1	13.7	16.5	16.8	17.2	2.7	3.7	4.8	6.0
Սյունիք Syunik	7.7	7.8	9.2	9.4	9.7	1.5	2.1	2.7	3.4
Վայոց ձոր Vayots Dzor	3.3	3.5	4.2	4.3	4.4	0.7	0.9	1.2	1.6
Տավուշ Tavush	7.2	7.5	9.0	9.2	9.4	1.5	2.0	2.6	3.3
	Կաթ (հազ.տոննա) Milk (thousand tons)								
	2004	2005	2006	2007	2008	2008			
						I եռ. / qrtr	II եռ. / qrtr	III եռ. / qrtr	IV եռ. / qrtr
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**555.2**	**594.6**	**620.0**	**642.0**	**661.9**	**85.0**	**263.7**	**234.2**	**79.0**
ք. Երևան Yerevan	3.6	3.6	3.5	3.5	3.6	0.4	1.4	1.2	0.6
Արագածոտն Aragatsotn	64.1	68.6	71.5	74.0	76.4	9.8	30.5	27.1	9.0
Արարատ Ararat	41.4	44.5	46.4	48.0	49.5	6.3	19.9	17.5	5.8
Արմավիր Armavir	35.9	38.4	40.2	41.5	42.8	5.5	17.1	15.1	5.1
Գեղարքունիք Gegharkunik	98.7	105.8	110.2	114.0	117.5	15.1	46.8	41.7	13.9
Լոռի Lori	65.4	69.9	73.0	76.2	77.8	10.0	31.1	27.5	9.2
Կոտայք Kotayk	56.9	61.2	63.8	66.0	68.1	8.9	26.8	24.0	8.4
Շիրակ Shirak	83.0	88.8	92.6	95.8	98.9	12.7	39.5	35.0	11.7

[1] *Ներառյալ ներքին սպառումը:*
Including the internal consumption.

Աղյուսակ 3.21.-ի շարունակություն
Table 3.21. continuation

	2004	2005	2006	2007	2008	2008			
						I եռ. / qrtr	II եռ. / qrtr	III եռ. / qrtr	IV եռ. / qrtr
Սյունիք Syunik	47.1	50.5	52.5	54.4	56.4	7.2	22.4	20.0	6.8
Վայոց ձոր Vayots Dzor	21.0	22.5	23.4	24.3	25.0	3.2	10.0	8.9	2.9
Տավուշ Tavush	38.1	40.8	42.9	44.3	45.9	5.9	18.2	16.2	5.6
	Ձու (մլն.հատ) Eggs (million pieces)								
	2004	2005	2006	2007	2008	2008			
						I եռ. / qrtr	II եռ. / qrtr	III եռ. / qrtr	IV եռ. / qrtr
ՀՀ ընդամենը Total in RA	**563.0**	**518.2**	**463.7**	**525.4**	**574.9**	**102.4**	**146.1**	**135.5**	**190.9**
ք. Երևան Yerevan	46.9	38.6	28.0	31.9	34.0	7.0	8.7	8.9	9.4
Արագածոտն Aragatsotn	27.3	27.4	23.8	28.8	29.1	4.3	7.9	6.3	10.6
Արարատ Ararat	41.4	42.9	37.3	45.2	44.2	6.4	12.0	9.8	16.0
Արմավիր Armavir	39.9	41.0	34.9	84.9	84.0	14.9	21.3	23.0	24.8
Գեղարքունիք Gegharkunik	41.0	43.4	37.8	46.6	73.1	10.8	20.1	15.8	26.4
Լոռի Lori	29.2	27.7	25.7	29.4	30.4	4.5	8.8	6.9	10.2
Կոտայք Kotayk	251.6	206.6	198.1	161.0	165.7	36.8	36.2	40.0	52.7
Շիրակ Shirak	38.1	40.3	35.1	42.5	42.2	6.2	11.5	9.1	15.4
Սյունիք Syunik	14.6	15.5	13.5	16.4	20.9	3.1	5.7	4.5	7.6
Վայոց ձոր Vayots Dzor	12.5	13.1	10.6	15.8	13.9	2.9	3.7	3.2	4.1
Տավուշ Tavush	20.5	21.7	18.9	22.9	37.4	5.5	10.2	8.0	13.7

Աղյուսակ 3.22.
Table 3.22.

Պարենամթերքի ներմուծում
Import of food products

տոննա
tons

	2004	2005	2006	2007	2008	2008			
						I եռ./qrtr	II եռ./qrtr	III եռ./qrtr	IV եռ./qrtr
Ցորեն Wheat	384607.9	319087.1	305513.1	421184.9	297735.5	42400.3	39650.8	77591.6	138092.8
Ալյուր Flour	14596.9	1795.0	584.9	750.8	18958.0	587.8	5816.5	10899.0	1654.7
Բրինձ Rice	14494.8	17483.4	20307.1	29321.7	16074.3	7666.3	2375.4	2246.5	3786.1
Մակարոնեղեն Macaroni	2835.5	3311.4	2849.7	3981.6	3499.6	803.2	1329.7	328.5	1038.2
Շաքար Sugar	74875. 5	103269.4	56771.2	87846.9	102263.0	16081.7	53935.7	8612.8	23632.8
Բուսական յուղ Vegetable oil	13220.4	18628.6	19311.1	22885.2	22659.3	7068.8	5127.8	2944.2	7518.5
Ձու Eggs	44.7	41.3	439.6	111.0	98.5	76.7	15.1	0.8	5.9
Թռչնի միս Poultry	10019.2	14852.5	8001.8	26480.8	36758.3	5856.0	8696.5	13571.2	8634.6
Տավարի միս Beef	10863.2	9528.3	10106.9	6063.6	15366.9	1076.7	5299.4◊	4063.5	4927.3
Խոզի միս Pork	2134.9	2760.9	3200.1	2588.6	7542.5	869.5	1938.3	1751.9	2982.8
Կաթ (բոլոր տեսակները) Milk (all types)	3866.5	3837.0	3443.6	5224.4	3494.0	776.8	671.9◊	1112.7	932.6
Կարագ Butter	5268.4	3999.5	2644.8	1992.6	4581.3	568.6	1903.8	1534.7◊	574.2
Պանիր Cheese	493.5	551.6	694.7	877.3	760.0	144.5	163.3	194.5	257.7
Բանջարեղեն Vegetables	9004.3	10320.7	14479.5	19721.6	17269.0	3017.2	8206.2	2420.2	3625.4
որից՝ կարտոֆիլ *of which* potatoes	1553.3	915.1	1705.0	6046.1	4280.5	389.5◊	3881.4	0.0	9.6
Միրգ (ներառյալ՝ ընկույզապտուղներ) Fruit (including nuts)	17167.9	22373.8	22822.0	30353.9	26618.0	4577.5	5126.9	1695.1	15218.5
որից՝ խաղող *of which* grapes	894.5	924.8	1140.3	447.6	456.1	16.4	14.0	5.6	420.1
բոստանային մշակաբույսեր melons	313.6	363.7	584.5	460.1	554.0	0.0	553.6	0.0	0.4

Աղյուսակ 3.23.
Table 3.23.

Պարենամթերքի արտահանում
Export of food products

տոննա
tons

	2004	2005	2006	2007	2008	2008 I եռ./qrtr	2008 II եռ./qrtr	2008 III եռ./qrtr	2008 IV եռ./qrtr
Կոնյակ[1] Cognac[1]	10824.0	16125.5	14806.3	23993.2	27716.5	6921.5	5756.9	7795.6	7242.5
Գինի Wine	382.6	513.4	632.8	1316.0	851.0	74.6	212.7	303.0	260.7
Հանքային ջուր Mineral water	4520.1	6342.2	10610.0	13679.4	14448.6	2496.3	5909.2	2957.0	3086.1
Միրգ (ներառյալ՝ ընկույզապտուղներ) Fruit (including nuts)	2497.2	6846.5	10960.1	3515.8	12264.5	344.2	4523.7◊	5692.2	1704.4
որից՝խաղող *of which* grapes	324.8	586.9	954.1	1706.5	2889.9	321.0	112.9◊	992.8	1463.2
Պանիր Cheese	1026.3	2292.7	936.9	567.2	473.8	36.1	26.9	253.1	157.7
Ձու Eggs	2703.2	711.6	500.9	135.3	170.9	70.7	60.9	39.3	0.0

Աղյուսակ 3.24.
Table 3.24.

Մարդասիրական օգնություն
Humanitarian assistance

տոննա
tons

	2004	2005	2006	2007	2008	2008 I եռ./qrtr	2008 II եռ./qrtr	2008 III եռ./qrtr	2008 IV եռ./qrtr
Կենդանի կենդանիներ և կենդանական ծագման արտադրանք Live cattle and products of animal origin	10.6	3.6	6.2	5.3	4.9	0.0	4.2	0.0	0.7
Բուսական ծագման արտադրանք Vegetable products	5392.7	627.3	103.1	142.3	2090.1	27.3	2045.5	6.6	10.7
Կենդանական և բուսական ծագման յուղեր ու ճարպեր Animal and vegetable oils	3.5	5.4	5.8	3.8	7.4	0.0	0.0	5.4	2.0
Պատրաստի սննդի արտադրանք Production of ready food	136.9	127.1	182.0	145.8	1066.8	23.2	918.2	81.7	43.7

[1] *Մինչև 2004թ. տվյալները ներկայացված են առանց քաղաքացիների կողմից իրականացվող առևտրի:*
Up to 2004 the data are presented without citizens' (shuttle) trade.

Աղյուսակ 3.25.
Table 3.25.

Հայաստանի Հանրապետության ազգային պարենային հաշվեկշիռ, 2005թ.
National food balance of the Republic of Armenia, 2005

հազ.տոննա
thousand tons

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում[1] Import[1]	**Ամբողջական առաջարկ Total supply**	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում[1] Export[1]	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	**Օգտագործում Total utilization**	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Ցորեն Wheat	159.2	258.4	332.8	**750.4**	466.5	79.9	11.8	39.5	0.3	0.0	152.4	**750.4**	43.7	155.4	425.7	1362.4
Կարտոֆիլ◊ Potatoes◊	454.8	564.2	0.9	**1019.9**	159.6	194.6	75.5	137.8	0.3	0.0	452.1	**1019.9**	99.9	53.2	145.7	109.2
Բանջարեղեն◊ Vegetables◊	280.9	781.6	16.4	**1078.9**	698.0	15.9	20.8	0.8	29.4	0.0	314.0	**1078.9**	101.7	232.5	637.0	187.0
Միրգ (բացի խաղողից) Fruit (except for grapes)	10.1	315.6	27.0	**352.7**	273.0	0.0	24.8	0.0	12.9	0.0	42.0	**352.7**	95.7	90.9	249.1	189.9
Հատիկաընդեղային մշակաբույսեր Legume cops	0.9	4.4	3.1	**8.4**	7.0	0.0	0.4	0.2	0.0	0.0	0.8	**8.4**	58.7	2.3	6.4	20.2
Բուսական յուղ Vegetable oil	1.1	0.3	19.1	**20.5**	18.7	0.0	0.3	0.0	0.0	0.0	1.5	**20.5**	1.5	6.2	17.1	150.9
Շաքար Sugar	3.4	1.9	106.7	**112.0**	104.5	0.0	1.7	0.0	1.1	0.0	4.7	**112.0**	1.8	34.8	95.4	368.1
Ձու Eggs	0.4	28.5	0.2	**29.1**	25.6	0.0	1.5	1.0	0.7	0.0	0.3	**29.1**	101.8	8.5	23.4	12.4
Կաթ (բացի կարագից) Milk (except for butter)	38.4	594.6	20.4	**653.4**	507.5	59.5	26.1	0.0	19.1	0.0	41.2	**653.4**	99.8	169.1	463.2	185.3
Տավարի միս Beef	0.5	34.4	11.2	**46.1**	44.0	0.0	0.6	0.0	0.8	0.0	0.7	**46.1**	76.8	14.7	40.2	72.3
Խոզի միս Pork	0.2	9.4	7.2	**16.8**	16.1	0.0	0.2	0.0	0.2	0.0	0.3	**16.8**	57.3	5.4	14.7	30.9
Ոչխարի և այծի միս Mutton and goat meat	0.1	7.6	0.0	**7.7**	7.5	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1	**7.7**	100.0	2.5	6.8	11.0

[1] *Առանց «ՀՀ մաքսային օրենսգրքով» թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:*
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded

Աղյուսակ 3.25.-ի շարունակություն
Table 3.25. continuation

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում[1] Import[1]	**Ամբողջական առաջարկ Total supply**	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում[1] Export[1]	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	**Օգտագործում Total utilization**	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Հավի միս Poultry	0.2	4.6	20.0	**24.8**	24.2	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	0.4	**24.8**	18.7	8.1	22.1	23.6
Խաղող Grapes	6.8	164.4	3.7	**174.9**	158.9	0.0	7.9	0.0	0.7	0.0	7.4	**174.9**	98.2	3.0	8.1	5.5
ԸՆԴԱՄԵՆԸ TOTAL																***2728.7***

Այստեղ և հետայսու՝ պարենային հաշվեկշիռներում.

Here and hereinafter in the food balances:

-ցորենի ցուցանիշը ներառում է ցորենի, ինչպես նաև ալյուրի, մակարոնեղենի, էթիլային սպիրտի և այլ հացամթերքի տվյալները պայմանականորեն վերածած ցորենի,

-the indicator *Wheat* includes data on wheat, flour, macaroni, ethyl alcohol and bread and other bakery goods, which are conditionally transformed into wheat,

-բանջարեղենի ցուցանիշը ներառում է թարմ, չորացված և պահածոյացված բանջարեղենի (կաղամբ բոլոր տեսակի, վարունգ, լոլիկ, սեղանի ճակնդեղ, գլուխ սոխ, սխտոր և այլն) տվյալները,

-the indicator *Vegetables* includes data on fresh, dry and canned vegetables (cabbage of all types, cucumber, tomatoes, beet, bulb onion, garlic etc.),

-մրգի ցուցանիշը ներառում է թարմ, չորացրած և պահածոյացված մրգի (հնդավորներ, կորիզավորներ, մերձարևադարձային, արևադարձային և այլն) տվյալները,

-the indicator *Fruit* includes data on fresh, dry and canned fruit (drupaceous, stone-fruit, subtropical, tropical etc.),

-հատիկաընդեղային մշակաբույսերի ցուցանիշը ներառում է լոբու, ոսպի և այլ լոբազգիների տվյալները,

-the indicator *Legume crop* includes data on beans, lentils and other beans,

-բուսական յուղի ցուցանիշը ներառում է սոյայի, գետնընկույզի, ձիթապտղի, արմավենու, արևածաղկի և այլ ձեթերի տվյալները,

-the indicator *Vegetable* oil includes data on soy, peanut, olives, palm, sunflower seed and other oil,

-ձվի ցուցանիշը ներառում է կճեպով ձվի, ինչպես նաև ձվի փոշու տվյալները պայմանականորեն վերածած ձվի,

-the indicator *Eggs* includes data on eggs in shells as well as egg powder conditionally transformed into eggs,

-կաթի ցուցանիշը ներառում է թարմ կաթի, ինչպես նաև կաթի փոշու, մածունի, թթվասերի, կաթնաշոռի, պանրի և այլ կաթնամթերքի տվյալները պայմանականորեն վերածած թարմ կաթի,

-the indicator *Milk* includes data on fresh milk, milk powder, matsun, sour cream, cottage cheese, cheese and other milk products conditionally transformed into fresh milk,

-տավարի, խոզի, ոչխարի և այծի, հավի մսի ցուցանիշները ներառում են սպանդային քաշով մսի, ինչպես նաև երշիկեղենի, պահածոյացված մսի և այլ մսամթերքի տվյալները պայմանականորեն վերածած սպանդային քաշով մսի,

-the indicators *Beef, Pork, Mutton and goat meet, Poultry* include data on slaughter weight, as well as sausages, canned meat and other meat products conditionally transformed into meat in slaughter weight,

-խաղողի ցուցանիշը ներառում է խաղողի, ինչպես նաև չամիչի տվյալները պայմանականորեն վերածած խաղողի:

-the indicator Grape includes data on grapes, as well as raisins conditionally transformed into grapes.

[1] *Առանց «ՀՀ մաքսային օրենսգրքով» թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:*
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded

Աղյուսակ 3.26.
Table 3.26.

Հայաստանի Հանրապետության ազգային պարենային հաշվեկշիռ, 2006թ.
National food balance of the Republic of Armenia, 2006

հազ.տոննա
thousand tons

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում[1] Import[1]	**Ամբողջական առաջարկ Total supply**	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում[1] Export[1]	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	**Օգտագործում Total utilization**	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Ցորեն Wheat	152.4	146.5	317.7	**616.6**	483.2	61.1	9.8	32.2	0.6	0.0	29.7	**616.6**	31.6	161.0	441.0	1411.2
Կարտոֆիլ◊ Potatoes◊	452.1	539.5	1.7	**993.3**	171.2	192.1	73.5	132.2	0.0	0.0	424.3	**993.3**	99.7	57.0	156.2	117.2
Բանջարեղեն◊ Vegetables◊	314.0	915.0	20.0	**1249.0**	818.4	18.0	23.5	0.9	20.1	0.0	368.1	**1249.0**	100.0	272.6	746.9	234.5
Միրգ (բացի խաղողից) Fruit (except for grapes)	42.0	286.0	27.9	**355.9**	259.0	0.0	24.7	0.0	18.7	0.0	53.5	**355.9**	96.9	86.3	236.4	193.6
Հատիկաընդեղային մշակաբույսեր Legume cops	0.8	4.0	4.2	**9.0**	7.5	0.0	0.4	0.2	0.0	0.0	0.9	**9.0**	48.8	2.5	6.8	21.7
Բուսական յուղ Vegetable oil	1.5	2.7	19.7	**23.9**	18.5	0.0	0.4	0.0	3.2	0.0	1.8	**23.9**	14.1	6.2	16.9	149.3
Շաքար Sugar	4.7	2.2	60.5	**67.4**	61.8	0.0	1.0	0.0	1.8	0.0	2.8	**67.4**	3.6	20.6	56.4	217.7
Ձու Eggs	0.3	25.5	0.7	**26.5**	23.5	0.0	1.3	0.9	0.5	0.0	0.3	**26.5**	99.2	7.8	21.4	11.4
Կաթ (բացի կարագից) Milk (except for butter)	41.2	620.0	19.6	**680.8**	539.6	62.0	27.2	0.0	7.8	0.0	44.2	**680.8**	98.1	179.7	492.5	197.0
Տավարի միս Beef	0.7	40.4	12.0	**53.1**	50.3	0.0	0.7	0.0	1.7	0.0	0.4	**53.1**	79.7	16.8	45.9	82.6
Խոզի միս Pork	0.3	14.1	7.7	**22.1**	21.7	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	0.2	**22.1**	64.9	7.2	19.8	41.6
Ոչխարի և այծի միս Mutton and goat meat	0.1	7.2	0.0	**7.3**	7.1	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1	**7.3**	100.0	2.4	6.5	10.4
Հավի միս Poultry	0.4	5.1	10.7	**16.2**	16.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1	**16.2**	32.3	5.3	14.6	15.6
Խաղող Grapes	7.4	201.4	4.6	**213.4**	195.1	0.0	9.6	0.0	1.0	0.0	7.7	**213.4**	98.2	3.0	8.1	5.5
ԸՆԴԱՄԵՆԸ TOTAL																***2709.3**◊*

[1] *Առանց «ՀՀ մաքսային օրենսգրքով» թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:*
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded

Աղյուսակ 3.27.
Table 3.27.

Հայաստանի Հանրապետության ազգային պարենային հաշվեկշիռ, 2007թ.
National food balance of the Republic of Armenia, 2007

հազ.տոննա
thousand tons

	Պահուստներ տարվա սկզբում Opening stocks	Արտադրություն Production	Ներմուծում[1] Import[1]	**Ամբողջական առաջարկ Total supply**	Սննդի օգտագործում Food consumption	Անասնակեր Feed use	Կորուստներ Waste	Սերմացու Seed	Արտահանում[1] Export[1]	Այլ օգտագործում Other uses	Պահուստներ տարվա վերջում Closing stock	**Օգտագործում Total utilization**	Ինքնաբավության աստիճան, % Self-sufficiency ratio, %	Սպառումը մեկ շնչի հաշվով Per capita consumption		
														կգ/տարի kg/year	գր/օր gr/day	կկալ/օր kcal/day
Ցորեն Wheat	29.7	254.2	438.8	**722.7**	457.1	66.6	11.5	24.8	0.5	0.0	162.2	**722.7**	36.7	152.3	417.2	1334.9
Կարտոֆիլ◊ Potatoes◊	424.3	583.9	6.0	**1014.2**	151.8	181.8	74.2	126.7	0.1	0.0	479.6	**1014.2**	99.0	50.6	138.5	103.9
Բանջարեղեն◊ Vegetables◊	368.1	1051.6	21.4	**1441.1**	951.1	18.0	35.2	0.8	21.2	0.0	414.8	**1441.1**	100.0	316.8	868.0	288.5
Միրգ (բացի խաղողից) Fruit (except for grapes)	53.5	260.2	38.7	**352.4**	238.4	0.0	29.5	0.0	8.0	0.0	76.5	**352.4**	89.4	79.4	217.6	177.3
Հատիկաընդեղային մշակաբույսեր Legume cops	0.9	5.2	4.8	**10.9**	7.1	0.0	0.5	0.2	0.0	0.0	3.1	**10.9**	52.0	2.4	6.5	20.4
Բուսական յուղ Vegetable oil	1.8	0.3	23.3	**25.4**	23.1	0.0	0.4	0.0	0.0	0.0	1.9	**25.4**	1.3	7.7	21.1	186.4
Շաքար Sugar	2.8	3.3	92.9	**99.0**	92.1	0.0	1.5	0.0	1.3	0.0	4.1	**99.0**	3.5	30.7	84.1	324.4
Ձու Eggs	0.3	28.9	0.3	**29.5**	26.2	0.0	1.5	1.4	0.1	0.0	0.3	**29.5**	99.3	8.7	23.9	12.7
Կաթ (բացի կարագից) Milk (except for butter)	44.2	642.0	28.2	**714.4**	544.6	64.2	28.6	0.0	4.8	0.0	72.2	**714.4**	96.5	181.4	497.0	198.8
Տավարի միս Beef	0.4	43.3	9.7	**53.4**	50.4	0.0	0.8	0.0	1.9	0.0	0.3	**53.4**	84.7	16.8	46.0	82.8
Խոզի միս Pork	0.2	13.3	11.3	**24.8**	24.4	0.0	0.2	0.0	0.1	0.0	0.1	**24.8**	54.3	8.1	22.3	46.8
Ոչխարի և այծի միս Mutton and goat meat	0.1	7.3	0.0	**7.4**	7.3	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	**7.4**	100.0	2.4	6.7	10.7
Հավի միս Poultry	0.1	5.8	28.7	**34.6**	34.0	0.0	0.3	0.0	0.1	0.0	0.2	**34.6**	16.9	11.3	31.0	33.2
Խաղող Grapes	7.7	218.9	1.8	**228.4**	207.4	0.0	11.4	0.0	1.7	0.0	7.9	**228.4**	100.0	3.0	8.1	5.5
ԸՆԴԱՄԵՆԸ TOTAL																***2826.3***

[1] *Առանց «ՀՀ մաքսային օրենսգրքով» թույլատրելի չափաքանակների հաշվառման:*
The allowable amount by the "RA Customs Code" is not recorded

Պարենային հաշվեկշիռների մեթոդաբանություն

Պատմականորեն պարենային հաշվեկշիռների նպատակը եղել և մնում է դիտարկվող պետությունում պարենի մատակարարումների, այն է՝ պարենի առկայության վերաբերյալ համապարփակ տեղեկատվության ներկայացումը: Պարենային հաշվեկշիռներ կազմելու անհրաժեշտությունն ակներև դարձավ Երկրորդ աշխարհամարտից հետո: Դա պայմանավորված էր պարենի արտադրության և մատակարարման ընդհատումներով: Պարենային ապահովության դերը համապատասխանորեն կարևորվում է նաև տնտեսական աճի տեսանկյունից: Պարենային հաշվեկշիռներն անհրաժեշտ են որոշակի ժամանակահատվածում երկրի պարենային ապահովության ամբողջական նկարագրության և պարենի անբավարար մատակարարման հետ կապված ռիսկերի գնահատման համար:

Պարենային հաշվեկշռի հատվածները

Ամբողջական առաջարկ

Առաջարկը ներառում է արտադրության, ներմուծման և ժամանակաշրջանի սկզբի համար առկա պաշարների ցուցանիշները: Հաշվետու ժամանակաշրջանի սկզբում և վերջում պաշարների վերաբերյալ ամբողջական տեղեկատվության ստացման առումով առկա են որոշակի տեխնիկական բարդություններ, այդ իսկ պատճառով պարենային հաշվեկշռում սովորաբար կիրառվում են այդ ցուցանիշի գնահատման որոշակի մոտեցումներ: Արտադրությունը սույն հատվածի կարևորագույն ցուցանիշն է, որը ներմուծման տվյալների հետ մեկտեղ հանդիսանում է ՀՀ ԱՎԾ պաշտոնական տվյալը:

Պարենամթերքի օգտագործման ուղղություններ

Սույն հատվածը ներառում է հետևյալ հիմնական ցուցանիշները՝ սննդամթերքի օգտագործում, անասնակեր, վերարտադրում (սերմացու, ինկուբացիա և այլն), արտահանում, կորուստներ և օգտագործման այլ ուղղություններ, պաշարներ հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում:

Վերջնական սպառման ցուցանիշը հանդիսանում է պարենային հաշվեկշռի առանցքային ցուցանիշներից մեկը, որը բնութագրում է տվյալ ապրանքատեսակի ներքին սպառման մակարդակը և հաշվարկվում է որպես ամբողջական առաջարկի և պարենամթերքի օգտագործման մյուս բոլոր ուղղությունների տարբերություն: Այն հանդես է գալիս որպես հաշվեկշռող ցուցանիշ:

Այլ տեսակի սննդամթերքի արտադրությանն ուղղվող որոշակի պարենամթերքի քանակը հաշվեկշռում հանդես է գալիս որպես մուտքային ցուցանիշ:

Սերմացու օգտագործվող ապրանքատեսակի քանակը հաշվարկվում է ցանքատարածությունների և ցանքի միջին ցուցանիշների հիման վրա:

Կորուստների ցուցանիշը հաշվարկվում է Պարենի և գյուղատնտեսության կազմակերպության (FAO) առաջարկած գործակիցներով, որոնք որոշակի երկրի պայմաններից ելնելով կարող են ճշգրտվել:

Սույն հաշվեկշիռներում ներկայացված է նաև ինքնաբավության աստիճանի ցուցանիշը, որը հաշվարկվում է *Արտադրություն/(Արտադրություն+Ներմուծում-Արտահանում),* արտահայտված տոկոսներով, բանաձևով:

Պարենային հաշվեկշռում ընդգրկվող ապրանքատեսակների կազմը (ցանկը) պայմանավորված է տվյալ երկրում առավել լայն սպառում ունեցող ապրանքատեսակներով, այդ իսկ պատճառով փոքրածավալ սպառում ունեցող ապրանքատեսակների վերաբերյալ հաշվեկշիռներ չեն ներկայացվում:

Methodology of food balances

The main goal of the food balance was and still is presentation of comprehensive information on the supply of food or, on the availability of food in the country under observation. The necessity of a food balance became evident after the Second World War. This was preconditioned by interruptions in the production and supply of food. The role of food security is important also from the angle of economic growth. Food balances are necessary for the complete description of the food security in a country for a certain period of time and for the assessment of risks connected with inadequate food supply.

Components of the Food Balance

Total supply

The supply includes indicators on production, import and resources available at the beginning of the period. Some technical difficulties arise in receiving complete information on the resources available at the beginning and at the end of the reporting period, therefore certain approaches are usually applied in the food balance for the assessment of these indicators. Production is the most important indicator of this component, and together with the information on import, is considered as official datum of RA NSS.

Directions of food utilization

This component includes the following main indicators: consumption as food, feed, reproduction (true seeds, incubation etc.), export, wastes and other uses, stocks at the end of the reporting period.

Final consumption is one of the key indicators of food balance, which shows the level of internal use of the given foodstuff and is calculated as the difference between the general supply and all directions of food consumption. This is a balancing indicator.

Quantity of food directed to production of other types of food in the balance is an exogenous indicator.

Quantity of a type of goods used as seed is calculated based on the average indicators of sowing area and sowings.

Indicator of losses is calculated through the coefficients recommended by FAO, which may be adjusted according to the conditions of the given country.

These balances also include an indicator of self-sufficiency ratio, which is calculated by the following formula: Production/ (Production + Import – Export) presented in percents.

The list of goods included in the food balance is preconditioned by the goods with the highest level of consumption in the given country that is why no balances are submitted for goods with a low level of consumption.

2008թ. գյուղատնտեսական հիմնական մշակաբույսերից պտղի և հատապտղի ու կարտոֆիլի համախառն բերքը գերազանցում է նախորդ տարվա ցուցանիշը: Այսպես՝ պտղի և հատապտղի համախառն բերքն ավելացել է 22.1%-ով և կազմել 317.8 հազ. տոննա, կարտոֆիլինը՝ 11.1%-ով և կազմել 648.6 հազ. տոննա: Դրան զուգահեռ խաղողի համախառն բերքը նվազել է 15.1%-ով և կազմել 185.8 հազ տոննա, բոստանային մշակաբույսերինը՝ 11.7%-ով և կազմել 182.2 հազ տոննա, հացահատիկային և հատիկաընդեղենային մշակաբույսերինը՝ 8.2% և 415.4 հազ. տոննա, բանջարաևոցային մշակաբույսերինը՝ 2.4%-ով և կազմել 825.3 հազ. տոննա:

2008թ. նախորդ տարվա համեմատ կենդանական ծագման գյուղատնտեսական մթերքի արտադրության ծավալներն ավելացել են (Աղյուսակ 3.21.): Այսպես, 2008թ. ձվի արտադրության ծավալն ավելացել է 9.4%-ով ու կազմել 574.9 մլն. հատ, կաթինը՝ 3.1% և կազմել 661.9 հազ. տոննա, իրացվել է 125.9 հազ. տոննա կենդանի քաշով միս, ինչը 3.0%-ով գերազանցում է 2007թ. ցուցանիշը:

Ըստ բեռնամաքսային հայտարարագրերի և քաղաքացիների կողմից կազմակերպված առևտրի տվյալների 2008թ. հանրապետություն ներմուծված ապրանքների 17.1%-ը բաժին է ընկել պարենամթերքին (2007թ.՝ 16.5%), իսկ արտահանման ծավալներում՝ 19.5% (2007թ.՝ 14.7%) (Աղյուսակ 1.1.): Հաշվետու ժամանակաշրջանում պարենամթերքի արտաքին առևտրաշրջանառության ծավալն ընթացիկ գներով նախորդ տարվա համեմատ ավելացել է 36.1%-ով և կազմել 963.9 մլն. ԱՄՆ դոլար, այդ թվում՝ պարենամթերքի ներմուծումը՝ 755.8 մլն. ԱՄՆ դոլար (ՍԻՖ գներով) և արտահանումը՝ 208.1 մլն. ԱՄՆ դոլար (ՖՕԲ գներով):

2008թ. նախորդ տարվա համեմատ հիմնական պարենային ապրանքատեսակներից բրնձի ներմուծման ծավալը նվազել է 45.2%-ով և կազմել 16.1 հազ. տոննա, կաթինը՝ 33.1%-ով և կազմել 3.5 հազ. տոննա, ցորենինը՝ 29.3%-ով և կազմել 297.7 հազ. տոննա, պանրինը՝ 13.4%-ով և կազմել 0.8 հազ. տոննա, բանջարեղենինը՝ 12.4%-ով և կազմել 17.3 հազ. տոննա, մրգինը՝ 12.3%-ով և կազմել 26.6 հազ. տոննա, մակարոնեղենինը՝ 12.1%-ով և կազմել 3.5 հազ. տոննա, ձվինը՝ 11.3%-ով և կազմել 0.1 հազ. տոննա, բուսական յուղինը՝ 1.0%-ով և կազմել 22.7 հազ. տոննա: Փոխարենն ավելացել են ալյուրի (25.3 անգամ), խոզի մսի (2.9 անգամ), տավարի մսի (2.5 անգամ), կարագի (2.3 անգամ), թռչնի մսի (38.8%-ով), շաքարի (16.4%-ով) ներմուծման ծավալները (Աղյուսակ 3.22.):

Պարենամթերքի արտահանման ծավալներում գերակշռել են *կոնյակ, ռոմ, ջին, օղի, լիկյոր* ապրանքային ենթախմբում ընդգրկված ալկոհոլային խմիչքները: Այսպես, 2008թ. արտահանվել է 27.7 հազ. տոննա կոնյակ, ինչը 15.5%-ով գերազանցել է 2007թ.-ի ցուցանիշը: Պարենամթերքի արտահանման ծավալներում ավելացել են նաև մրգի (3.5 անգամ), ձվի (26.3%-ով) և բնական, հանքային ջրերի (5.6%-ով) արտահանման ծավալները: Դրա փոխարեն նվազել են գինու (35.3%-ով) և պանրի (16.5%-ով) արտահանման ծավալները (Աղյուսակ 3.23.):

In 2008, the gross harvest of fruit and berries and potatoes from main agricultural crops exceeded the indicator of the previous year. Thus, the gross harvest of fruit and berries increased by 22.1% and made up 317.8 thousand tons, the potatoes – 11.1% and made up 648.6 thousand tons. At the same time, the gross harvest of grapes decreased by 15.1% and made up 185.8 thousand tons, the harvest of melons – by 11.7% and made up 182.2 thousand tons, the harvest of grain and legume crops – by 8.2% and made up 415.4 thousand tons, the harvest of vegetable – by 2.4% and made up 825.3 thousand tons.

In 2008, compared to the previous year, the volume of production of agricultural products of animal origin increased (Table 3.21.). Thus, in 2008 the volume of egg production increased by 9.4% and made up 574.9 million pieces, the volume of milk production increased by 3.1% and made up 661.9 thousand tons, 125.9 thousand tons of meat in live weight was sold, which exceeds the same indicator of 2007 by 3.0%.

By the customs declarations and the citizens' (shuttle) trade data, 17.1% of goods imported to the republic in 2008 comprised food products (in 2007 – 16.5%) and that in export volume comprised 19.5% (in 2007 – 14.7%) (Table 1.1.). In the reporting period the volume of foreign trade turnover of food products at current prices increased by 36.1%, compared to the previous year, and made up 963.9 million US dollars, including import of food product – 755.8 million US dollars (in CIF prices) and export – 208.1 million US dollars (in FOB prices).

In 2008 compared to the previous year among the main food products the import of rice decreased by 45.2% and made up 16.1 thousand tons, milk - by 33.1% and made up 3.5 thousand tons, wheat - by 29.3% and made up 297.7 thousand tons, cheese - by 13.4% and made up 0.8 thousand tons, vegetable - by 12.4% and made up 17.3 thousand tons, fruit - by 12.3% and made up 26.6 thousand tons, macaroni – by 12.1% and made up 3.5 thousand tons, eggs - by 11.3% and made up 0.1 thousand tons, vegetable oil – by 1.0% and made up 22.7 thousand tons. Instead, the volume of imported flour increased 25.3 times, pork – 2.9 times, beef – 2.5 times, butter – 2.3 times, poultry – by 38.8%, sugar – by 16.4% (Table 3.22.).

The prevailing food products exported were alcoholic drinks included in the following subgroups of products: cognac, rum, gin, vodka and liquor. Thus, in 2008 27.7 thousand tons of cognac was exported, which is exceeded the same indicator of 2007 by 15.5%. The volume of export of fruit increased 3.5 times, the export of egg – by 26.3% and the export of natural and mineral water – by 5.6%. Instead, the volume exported of wine decreased by 35.3% and the export of cheese – 16.5% (Table 3.23.).